

**ZDROJOVÉ ZAJIŠTĚNÍ
BEZPEČNOSTI: FAKTOR PRÁCE
(GENDEROVÉ ASPEKTY)**

CÍL

- upozornit na politiku emancipace v kontextu České republiky a její důsledky pro schopnosti českého bezpečnostního sektoru
- upozornit na rozdílné chování a role mužů a žen v oblasti bezpečnosti a ekonomiky

OSNOVA:

- Model reprezentace společnosti
- Ženy v bezpečnostních sborech a ozbrojených silách
- Efekty a náklady genderové politiky
- Gender v post-konfliktní rekonstrukci státu

Klíčová slova: *sociální stratifikace, pohlaví/gender, menšina, ženy v uniformách, lidská práva, sociální rovnost, příjmová rovnost.*

DOPORUČENÁ LITERATURA

- PERNICA, B. *Profesionalizace ozbrojených sil: trendy, teorie a zkušenosti*. 1.vyd. Praha : AVIS, 2007. ISBN 978-80-7278-381-6.

SOCIÁLNÍ ROZVRSTVENÍ SPOLEČNOSTI

- Pohlaví/sex (muži, ženy): cca 50/50
- Gender/sexuální orientace: většina (heterosexuální) vs menšiny (neheterosexuální)
- Rasa (barva kůže), národnost, vyznání, politické preference
- Věk (věkové kohorty)
- Původ/socioekonomické poměry (venkovské/městské obyvatelstvo)
- Příslušnost k sociální třídě (šlechta, proletariát, buržoazie)
- Příslušnost k ekonomické třídě
- Vzdělání

OCHRANA MENŠIN (LIDSKÁ PRÁVA/LZPS)

- Obecná ustanovení
- Čl.1 **Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech.** Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezczitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.
- Čl.2 (1) Stát je založen na demokratických hodnotách a nesmí se vázat ani na výlučnou ideologii, ani na náboženské vyznání. (2) Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. (3) Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.
- Čl.3 (1) **Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.** (2) Každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti. Zakazuje se jakékoli ovlivňování tohoto rozhodování a všechny způsoby nátlaku směřující k odnárodňování. (3) Nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod.
- Čl.4 (1) Povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod. (2) Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod (dále jen "Listina") upraveny pouze zákonem. (3) **Zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky.**

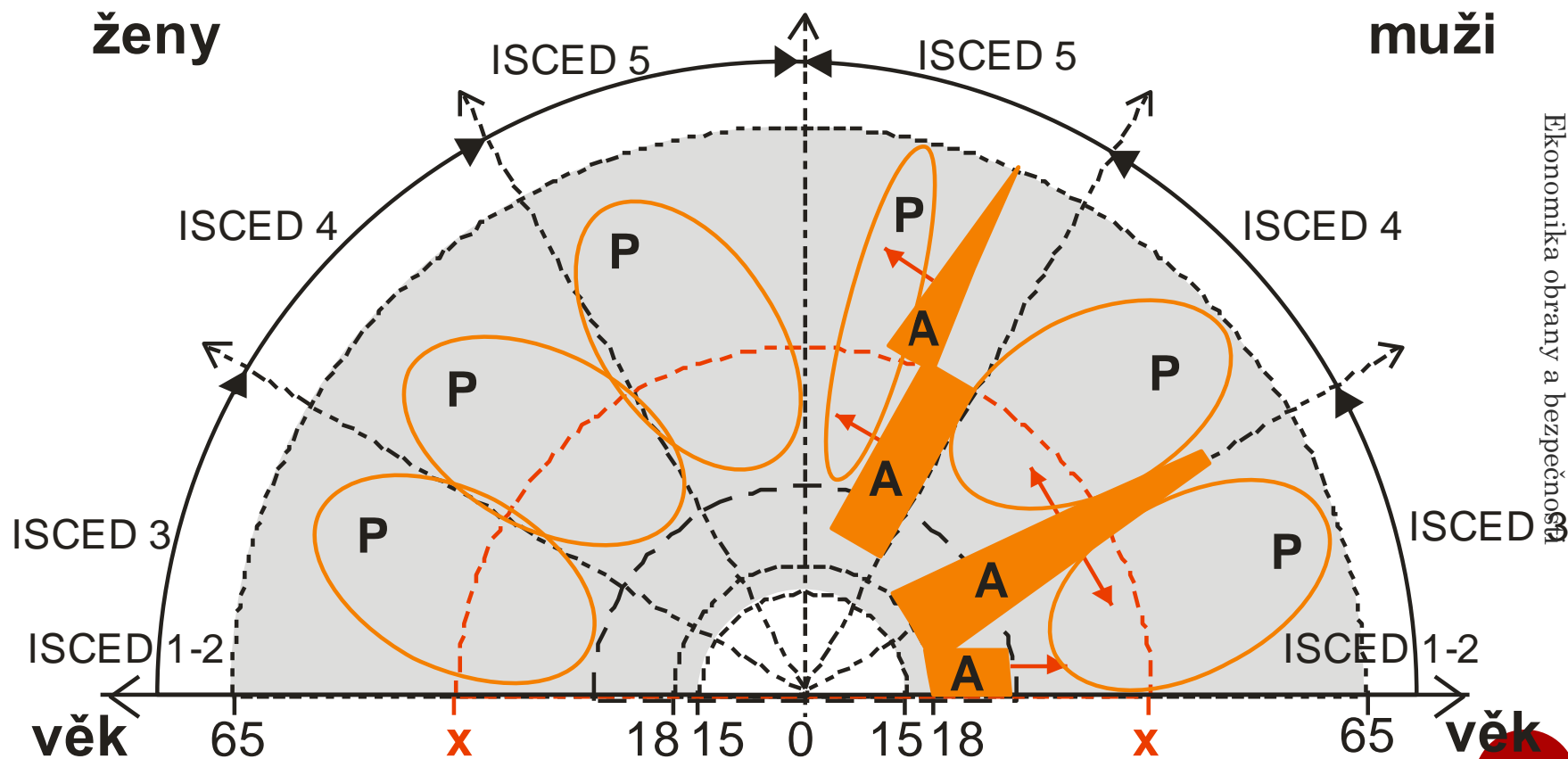
PRÁVA (OBČANA) A POVINNOSTI (STÁTU)

- Právo přímé účasti na státní moci v podobě ne/vojenské služby státu jako
 - zaměstnanec
 - dobrovolník
- Povinnost státu
 - umožnit výkon práva
 - zamezit diskriminujícímu výkonu práva

REPREZENTACE SPOLEČNOSTI V SILOVÝCH SLOŽKÁCH

- Právo vs. povinnost na obranu státu (profesionálové, dobrovolníci, službou povinní)
- Podíl tříd na moci (dělníci/rolníci, inteligence, živnostníci, šlechta...)
- Zastoupení podle vzdělání
- Sociální emancipace menšin (muži/ženy, bílá většina/barevné menšiny)
- Rozložení břemene (socioekonomické vrstvy, věkové rozložení)

PROBLÉM SOCIÁLNÍ REPREZENTACE (POHLAVÍ A VZDĚLÁNÍ)

ZASTOUPENÍ VZDĚLANOSTNÍCH SKUPIN PODLE NEJVYŠŠÍHO DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ V OZBROJENÝCH SILÁCH ČESKÉ REPUBLIKY A V ČESKÉ POPULACI V ROCE 2008

	ISCED-97				celkem
	0, 1, 2	část 3	část 3, 4	5, 6	
osoby starší 15 let (tisíce osob)	1 675,5	3 197,8	3 019,8	1 050,0	8 943,0
ozbrojené síly ČR	0,0	4 735,0	11 934,0	6 729,0	23 398,0
	v				
osoby starší 15 let (tisíce osob)	18,7	35,8	33,8	11,7	100,0
ozbrojené síly ČR	0,0	20,2	51,0	28,8	100,0

Ekonomika obrany a bezpečnosti

ISCED 1-2... základní vzdělání a bez vzdělání

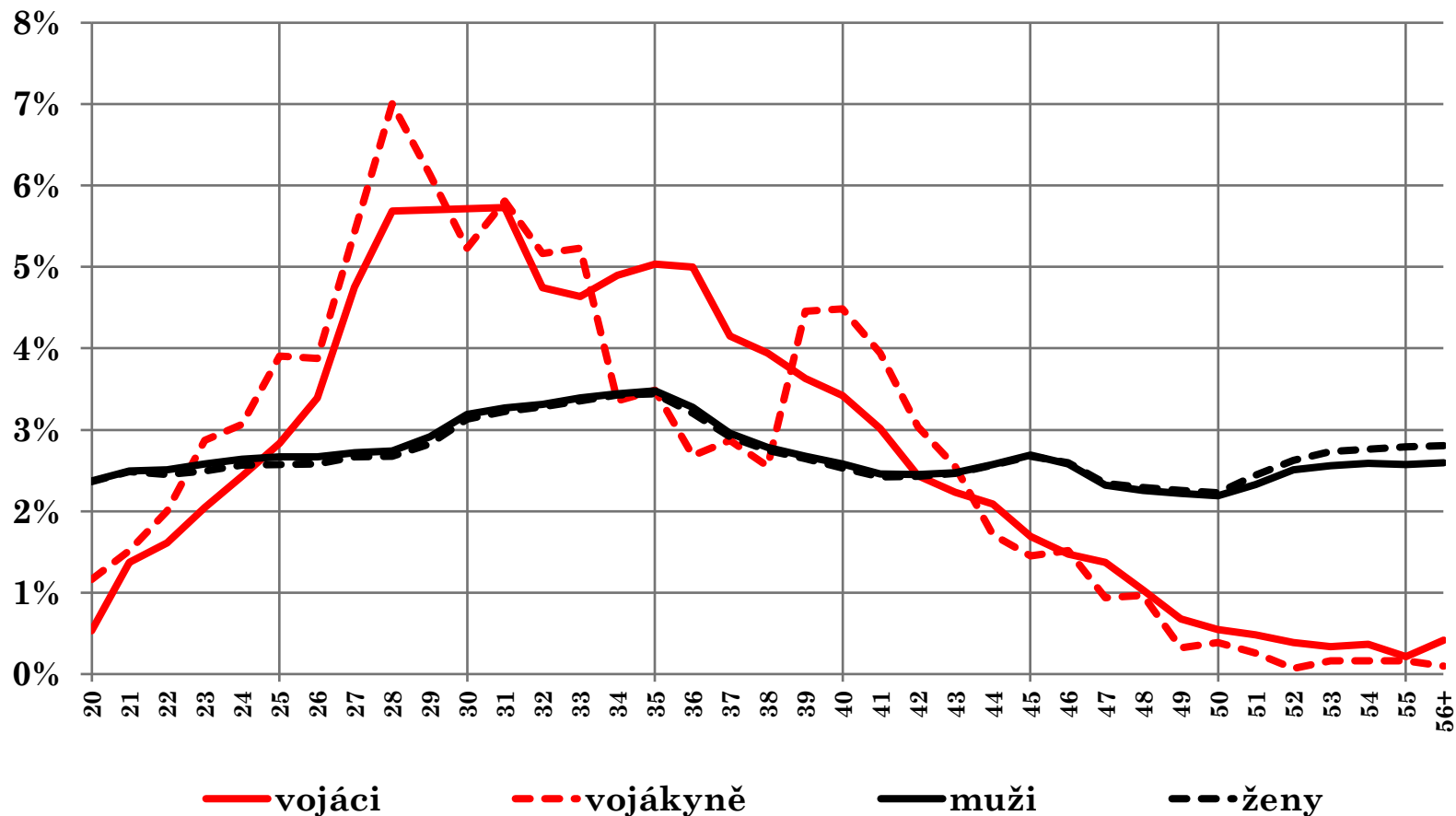
ISCED 3... střední vzdělání bez maturity a s maturitou (část)

ISCED 4... střední vzdělání s maturitou

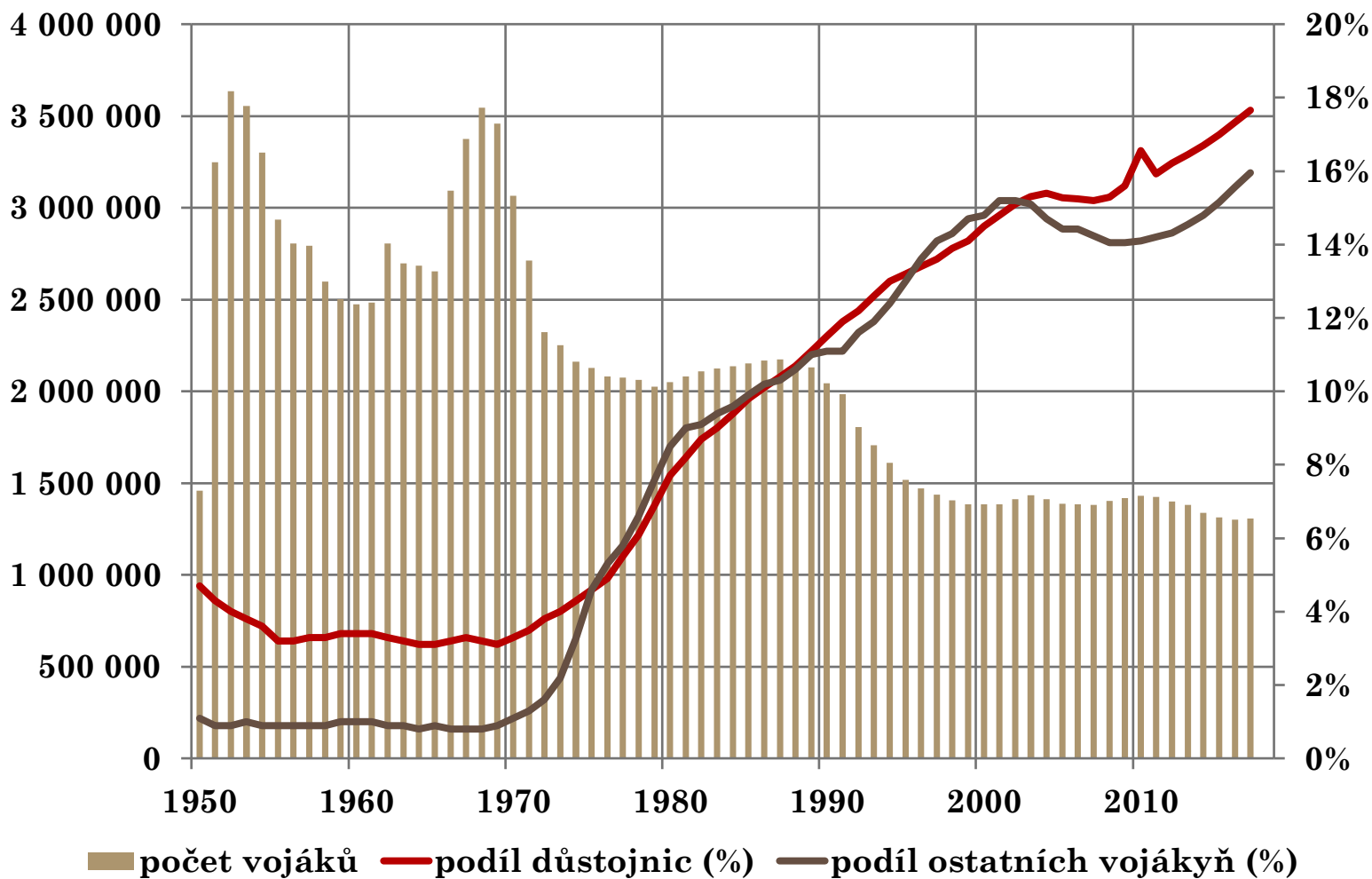
ISCED 5... vysokoškolské vzdělání

pramen: *Trh práce v ČR 1993 až 2008* [kód publikace: 3103-09], Praha: ČSÚ, 2009, tab. 101/R; *Statistická ročenka 2008*, Praha: Ředitelství personální podpory, 2009.

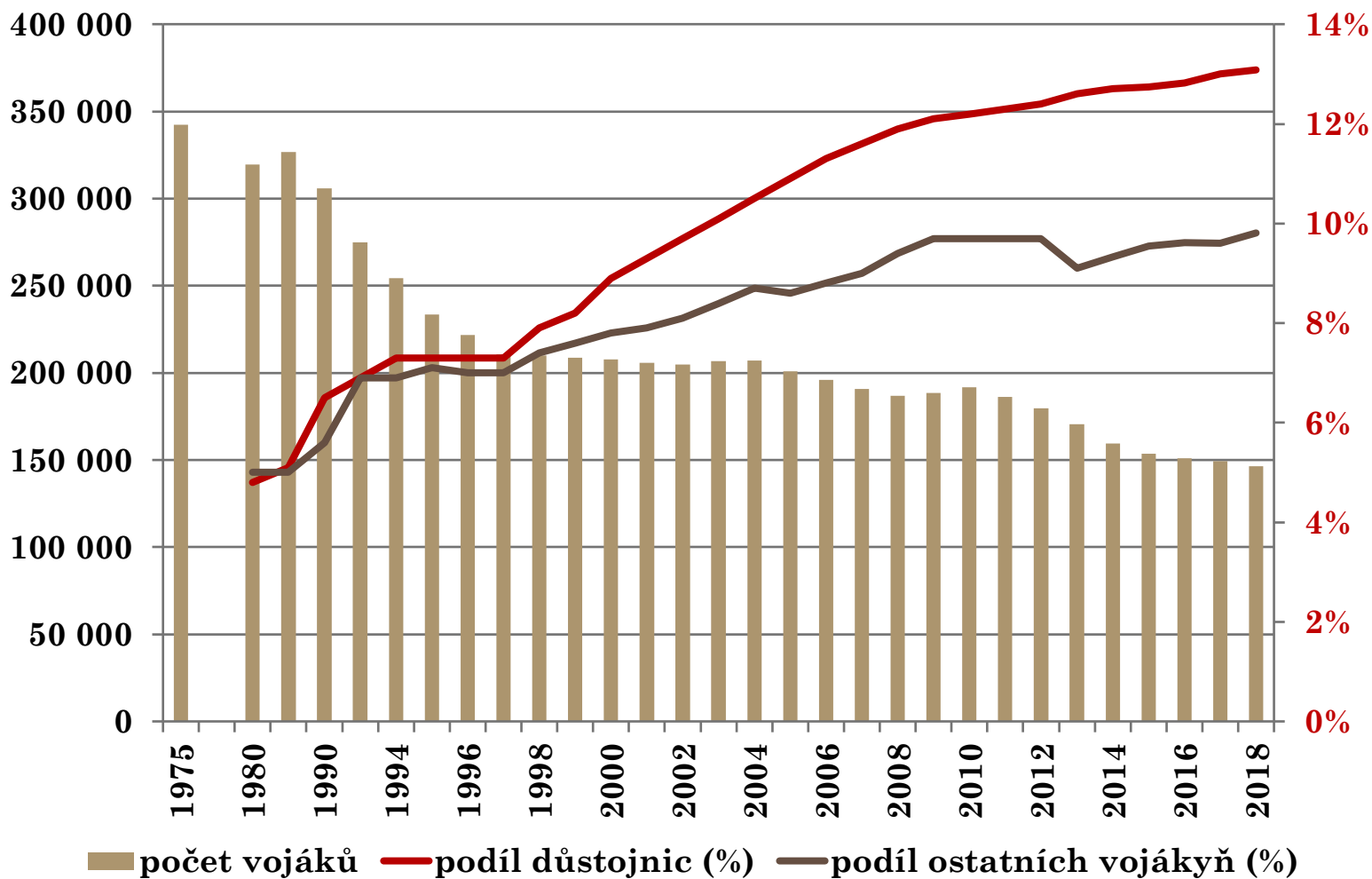
PROBLÉM SOCIÁLNÍ REPREZENTACE (VĚKOVÉ ZASTOUPENÍ)

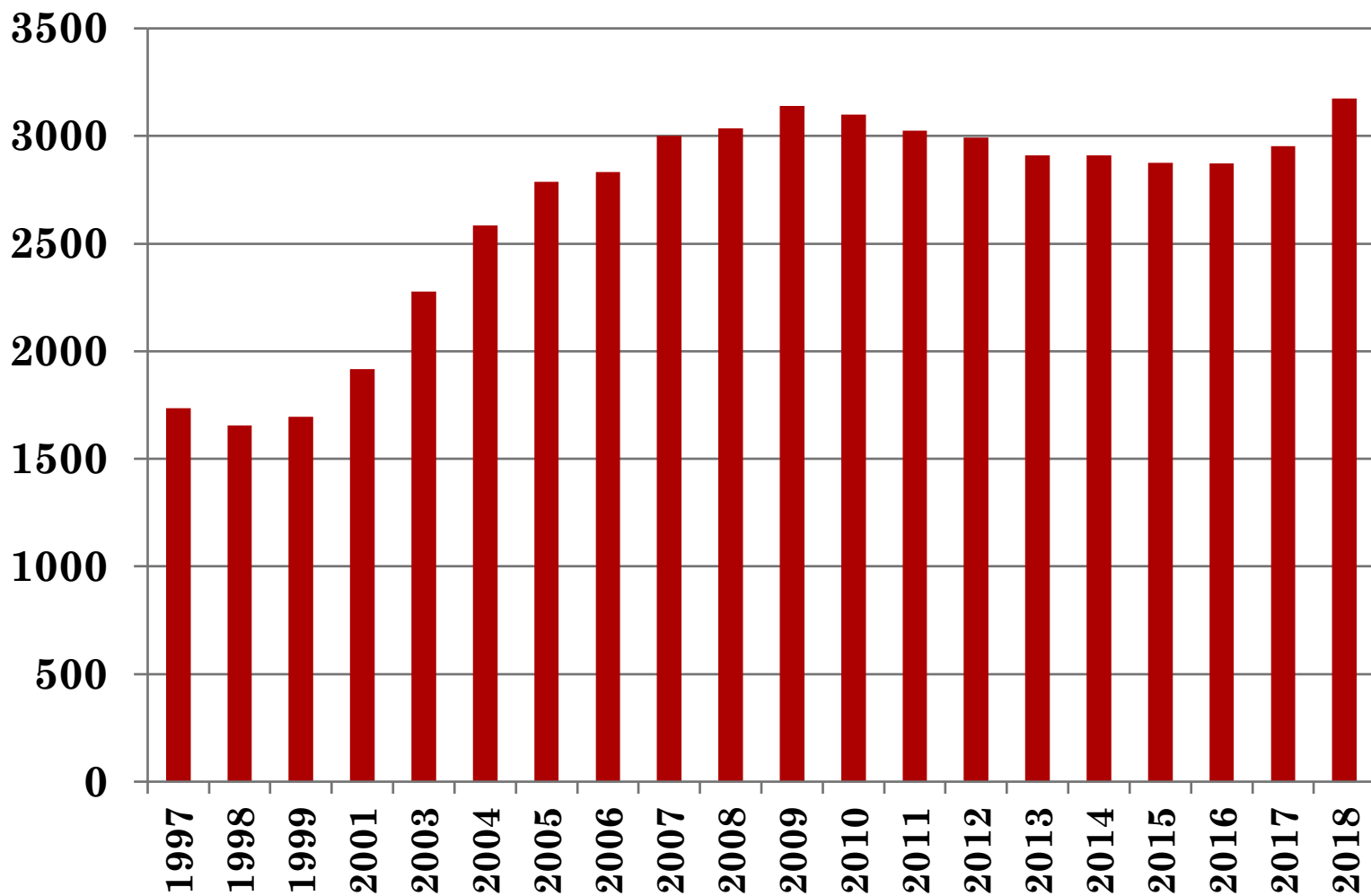
ŽENY V OZBROJENÝCH SILÁCH USA

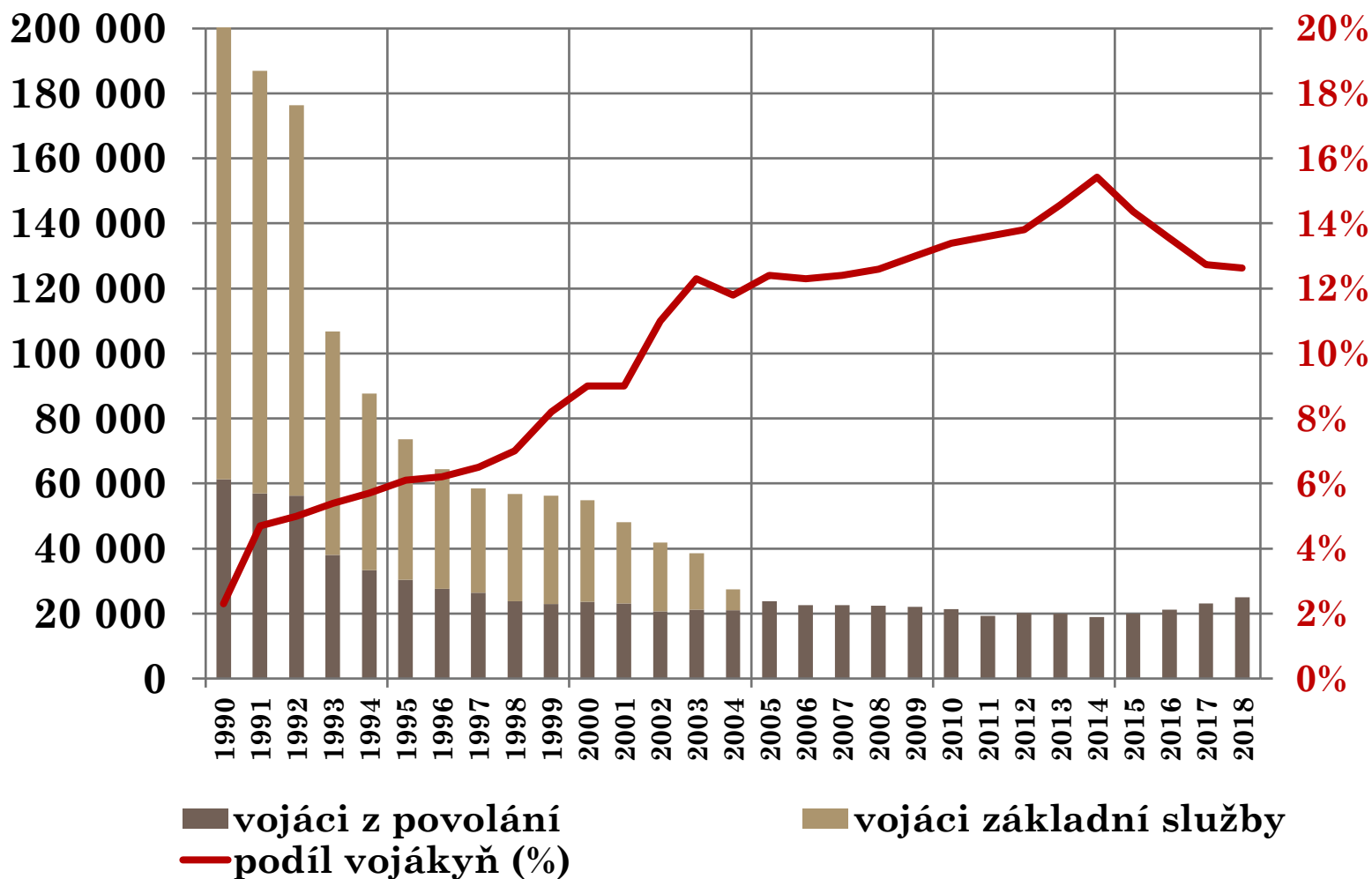
VOJÁKYNĚ V OZBROJENÝCH SILÁCH VELKÉ BRITÁNIE

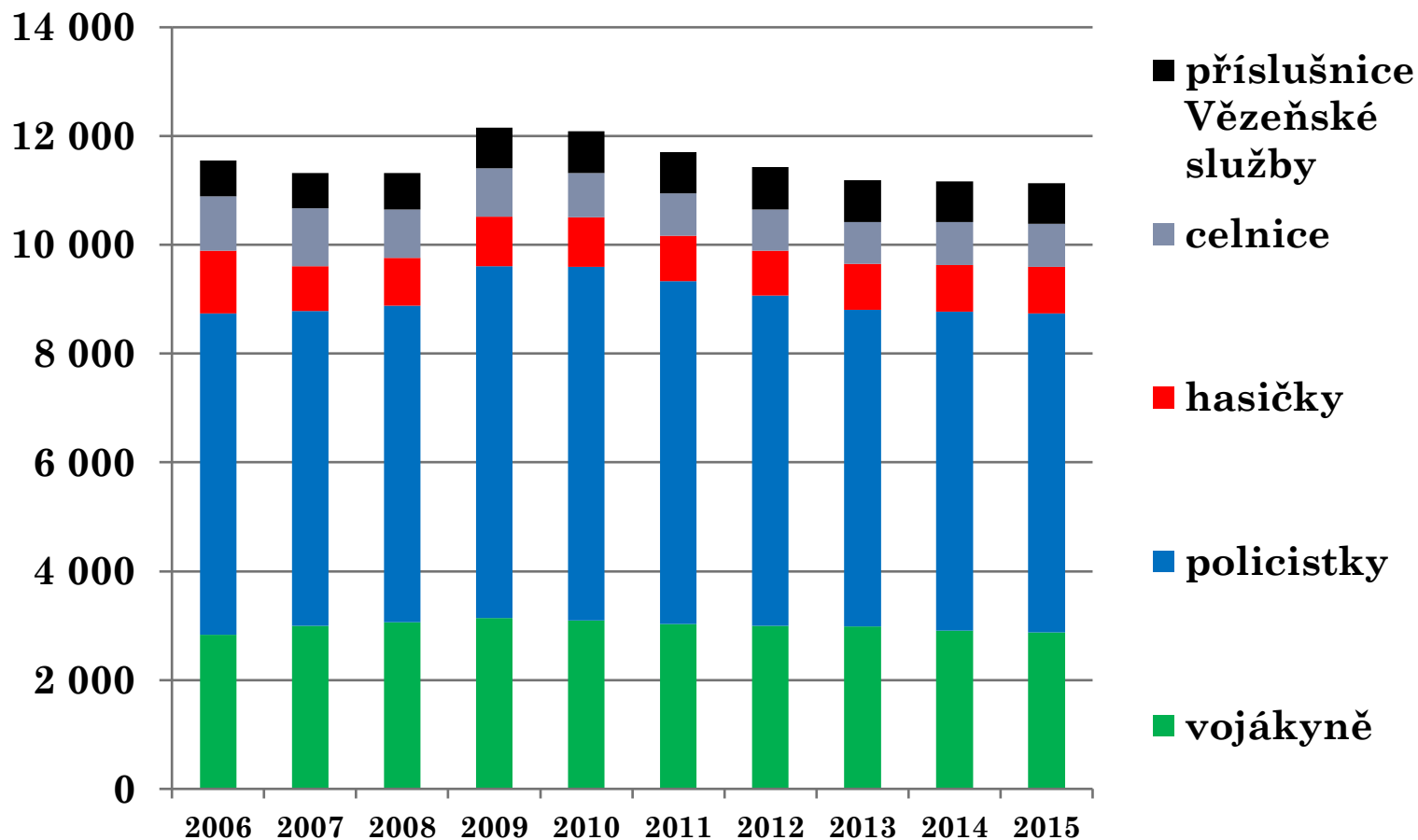
POČET VOJÁKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE V LETECH 1997–2018

VELIKOST (ČS.) ČESKÝCH OZBROJENÝCH SIL A PODÍL ŽEN V UNIFORMĚ V LETECH 1990–2018

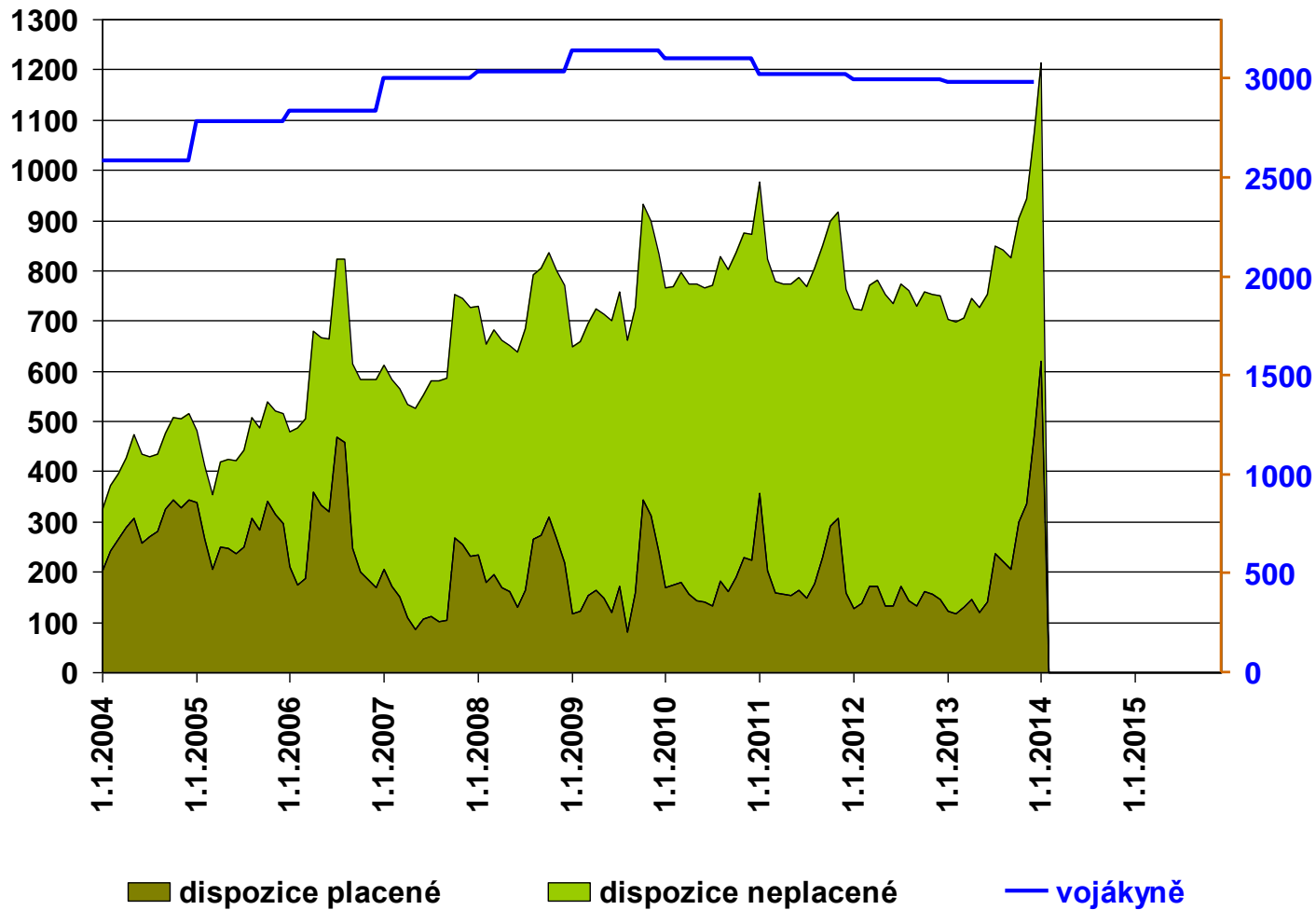
POČTY PŘÍSLUŠNIC OZBROJENÝCH SIL A BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ

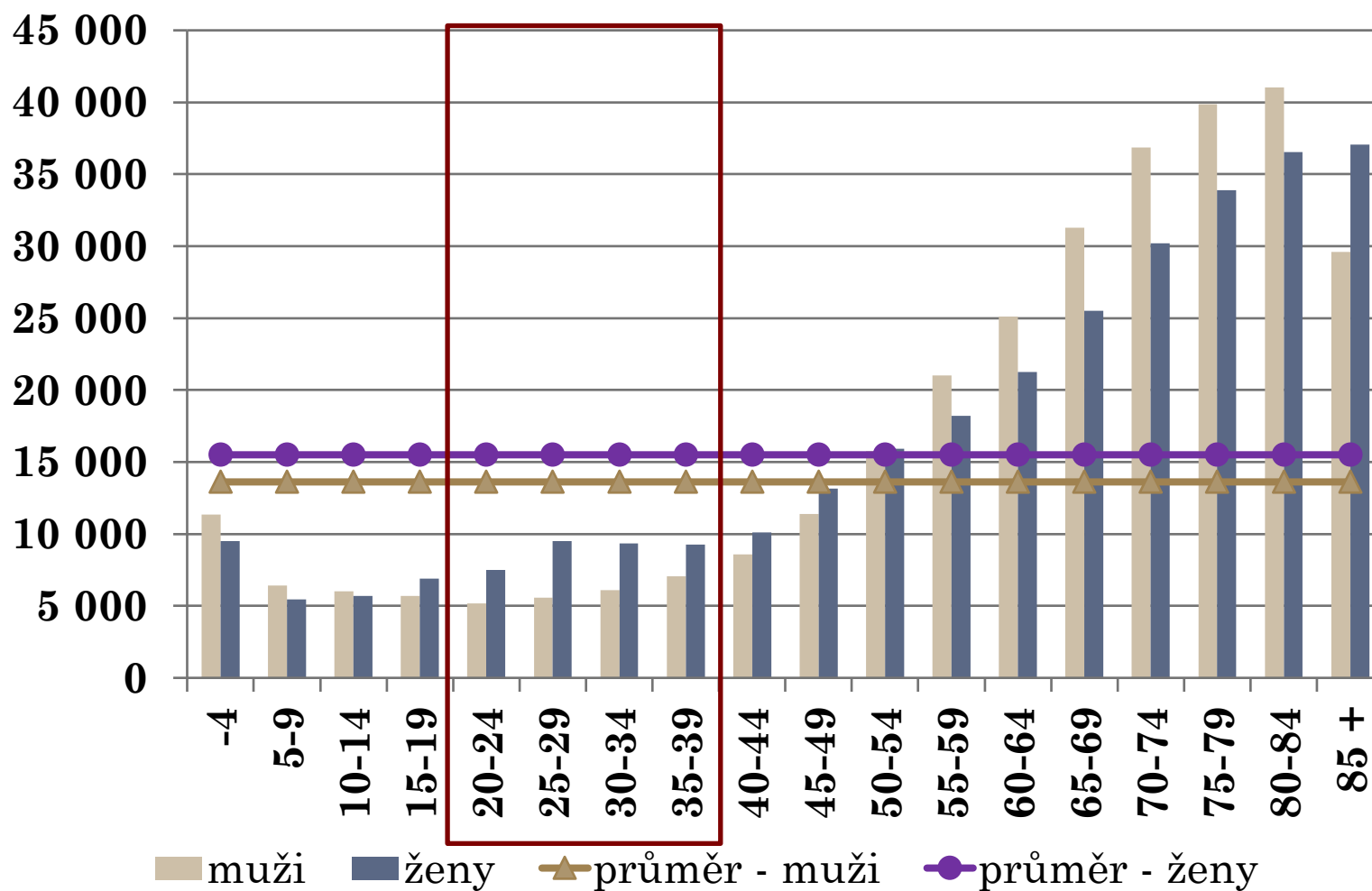
RELATIVNÍ ZASTOUPENÍ ŽEN V OZBROJENÝCH SILÁCH A BEZPEČNOSTNÍCH SBORECH (%)

	vojákyňe	policistky	hasičky	celničky	příslušnice Vězeňské služby
2006	12,3	13,0	12,1	19,2	10,0
2007	12,4	13,1	8,8	21,0	10,0
2008	12,6	13,8	9,3	19,3	10,4
2009	13,0	14,7	9,4	19,3	11,2
2010	13,4	14,7	9,4	18,8	11,4
2011	13,6	15,3	8,9	18,7	11,4
2012	13,8	15,4	9,1	16,7	11,3
2013	13,7	15,2	9,3	19,3	11,2
2014					
2015					

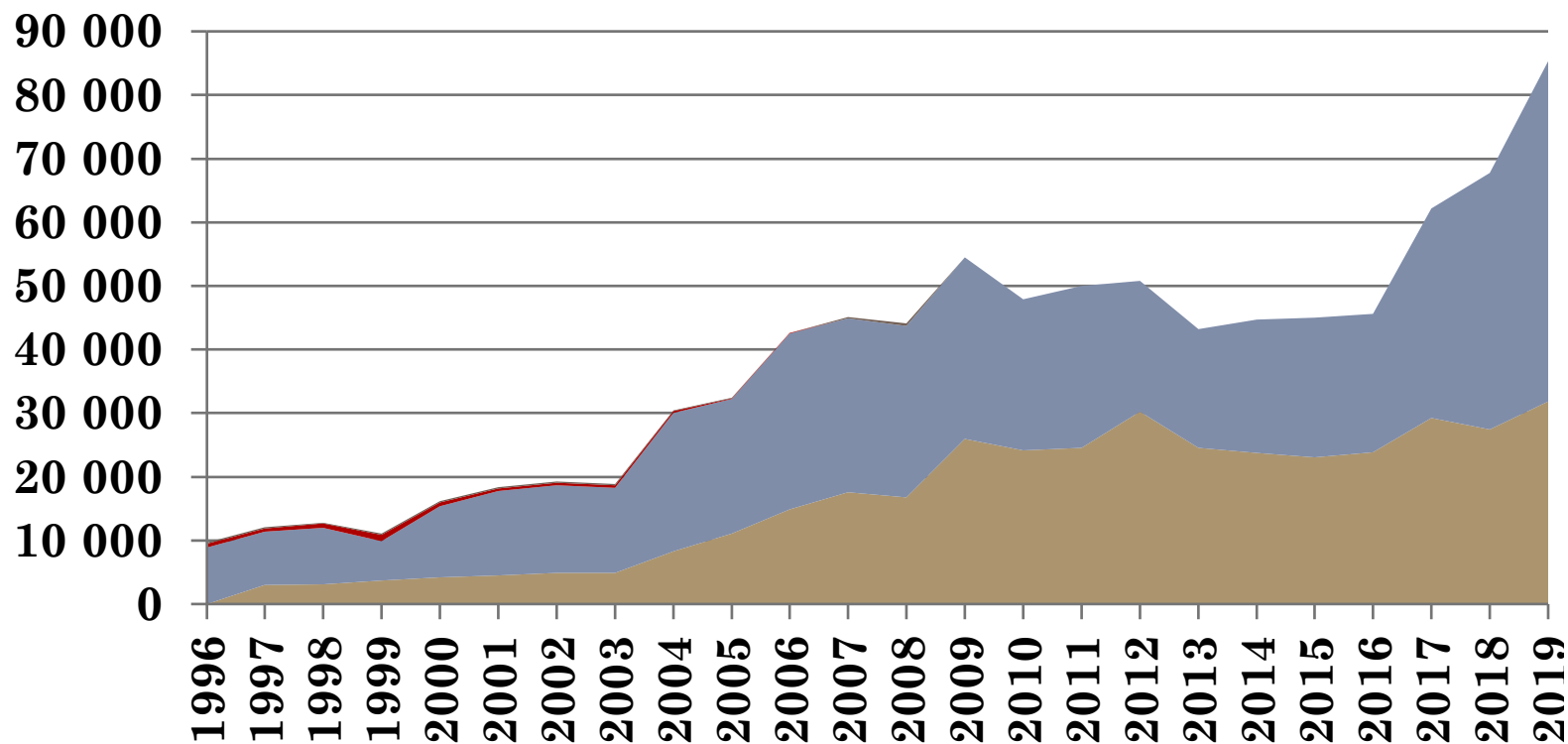
VLIV POHLAVÍ VOJÁKŮ NA POHOTOVOST SCHOPNOSTÍ

NÁKLADY NA ZDRAVOTNÍ PÉČI MUŽŮ A ŽEN V ČR (KČ ZA ROK)

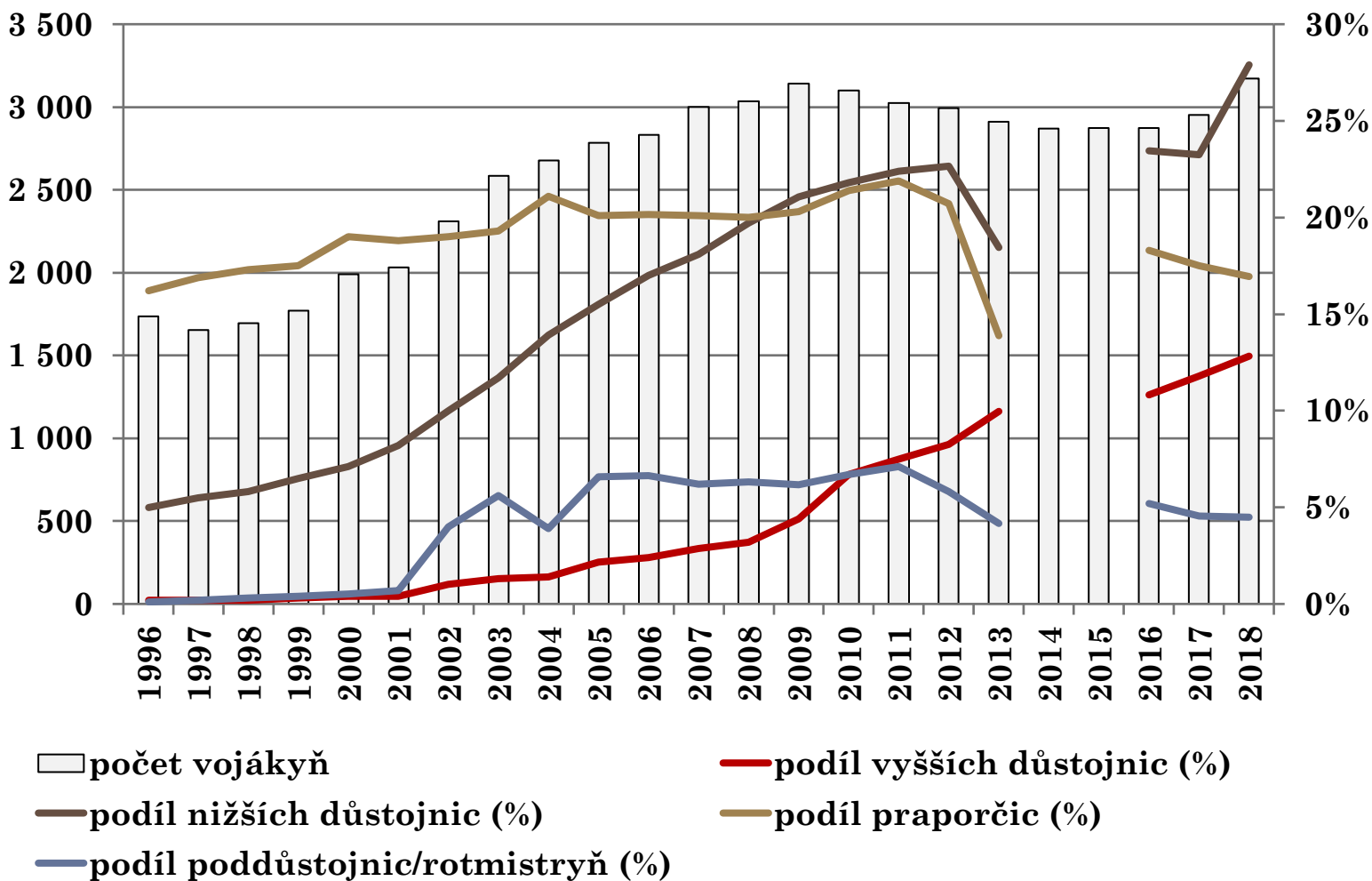

NÁKLADY NEMOCENSKÉHO POJIŠTĚNÍ HRAZENÉ Z ROZPOČTU MINISTERSTVA OBRANY (TIS. KČ)

- peněžitá pomoc v mateřství
- nemocenské VZP
- mimořádné nemocenské (VZS)
- příspěvek na pohřeb vojáka

ZASTOUPENÍ ŽEN V HODNOSTNÍCH SBORECH

SOUDCI PODLE VĚKU K 1. 1. 2012

	celkem		Nejvyšší správní soud ČR		Nejvyšší soud ČR		vrchní soudy		krajské soudy		okresní soudy	
	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži
do 30	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
31-40	503	414	1	6	-	5	1	3	37	83	464	317
41-50	573	325	3	2	1	10	16	16	174	133	379	164
51-60	542	298	5	3	8	18	27	41	235	130	267	106
61-70	241	149	4	4	6	17	21	17	118	53	92	58
celkem	1 861	1 187	13	15	15	50	65	77	564	399	1 204	646

ODSOUZENÍ V ČESKÝCH VĚZNICÍCH

	1995	2000	2003	2004	2005	2009	2010	2011
ženy	405	605	570	637	741	1 007	1 123	1 300
muži	11 103	14 966	13 298	14 437	15 336	18 335	18 241	19 114

ODSOUZENÉ OSOBY PODLE DRUHŮ TRESTNÝCH ČINŮ V ROCE 2011

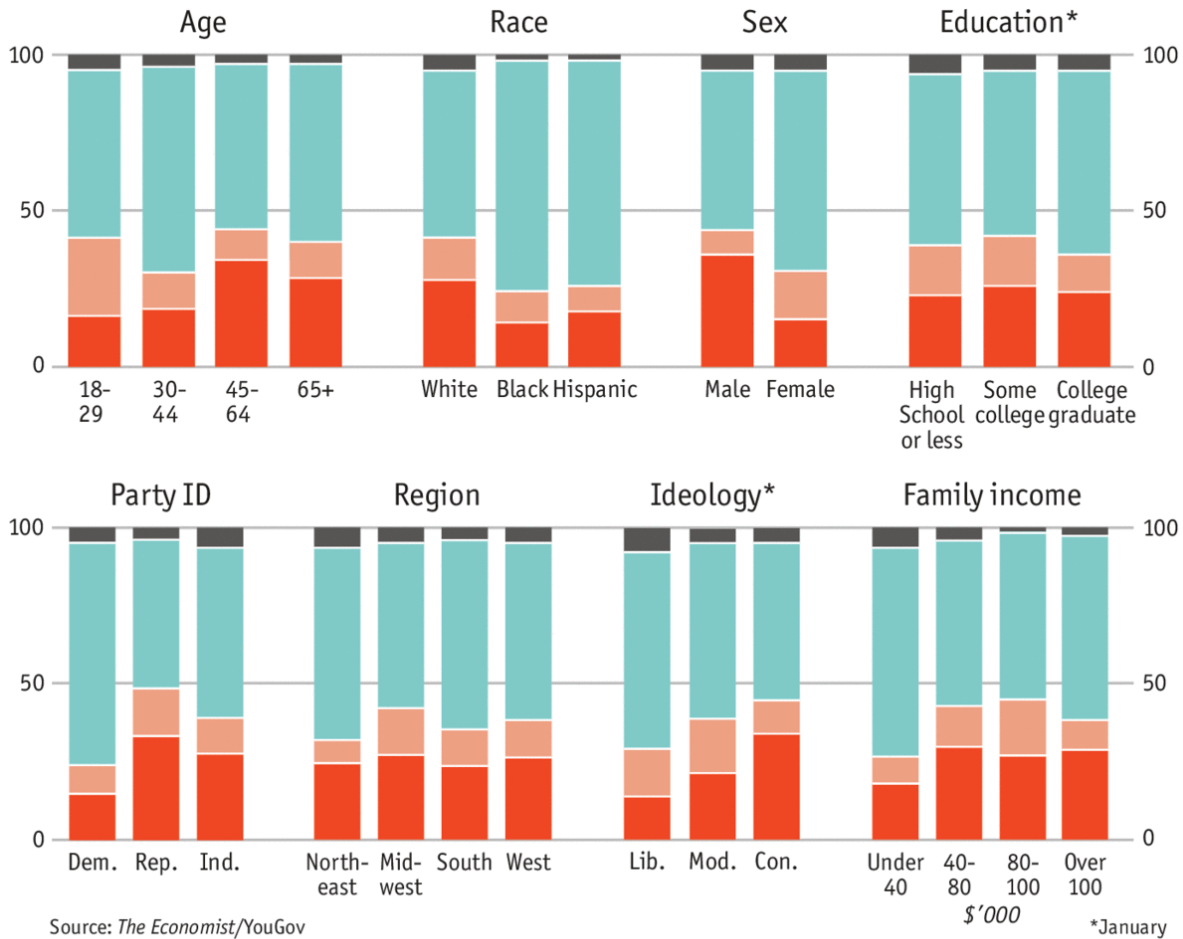
Trestný čin	§ tr. z.	Ženy	Muži	Celkem
Vražda	219/140	19	101	120
Ublížení na zdraví	221,222,223,224,225/ 143,145,146,147,148,158	351	3 769	4 120
Trestné činy proti lidské důstojnosti	241,242,243,245/ 185,187,186,188	18	493	511
Loupež	234/173	91	1 262	1 353
Krádež	247/205	2 117	14 005	16 122
Ostatní trestné činy proti majetku	248 - 258/ 206 - 234	3 102	10 750	13 852
Hospodářské trestné činy	Hlava II/VI trestního zákona	583	2 265	2 848
Trestné činy proti republice, cizímu státu nebo mezinárodní organizaci, trestné činy vojenské	Hlava I/IX a XII trestního zákona	1	5	6
Ostatní krim. činy celkem	výše nespecifikované § tr.z.	4 685	43 274	47 959

ROZDÍLY MEZI SPOLEČNOSTMI

Gun ownership in America

Do you or does anyone in your household own a gun?, %
March 2014

■ Personally own a gun
 ■ Someone else in the household
 ■ No one owns a gun
 ■ Not sure

Source: *The Economist/YouGov*

Economist.com/graphicdetail

*January

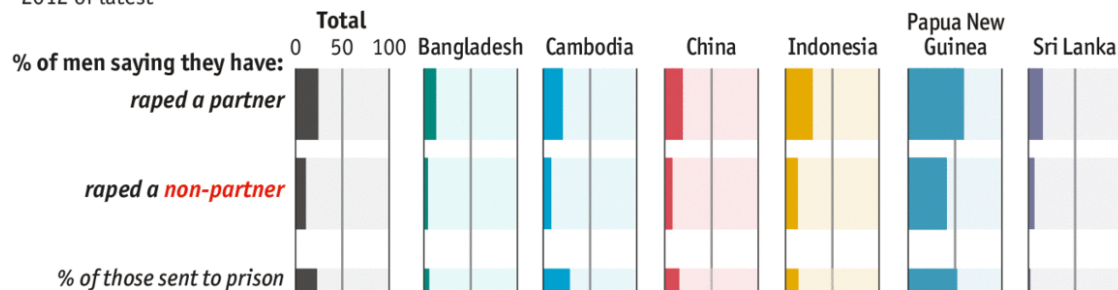
OBĚTI TRESTNÝCH ČINŮ V ROCE 2011

Ukazatel	Nebezpečné vyhrožování		Vydírání		Úmyslné ublížení na zdraví		Znásilnění		Týrání osoby žijící ve společném obydlí	
	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži
Případy celkem	1 181	765	502	853	1 109	3 720	632	40	554	25
Podle věku ženy a muže (oběti)										
- 18	47	49	81	170	83	424	203	27	15	7
19 - 30	323	205	144	255	337	1 395	222	9	128	-
31 - 40	338	190	129	189	301	822	115	2	183	-
41 - 50	251	138	76	114	196	562	57	2	109	2
51 - 60	145	119	42	93	101	337	25	-	68	3
61 +	77	64	30	32	91	180	10	-	51	13
nezjištěno	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ROZDÍLY MEZI SPOLEČNOSTMI

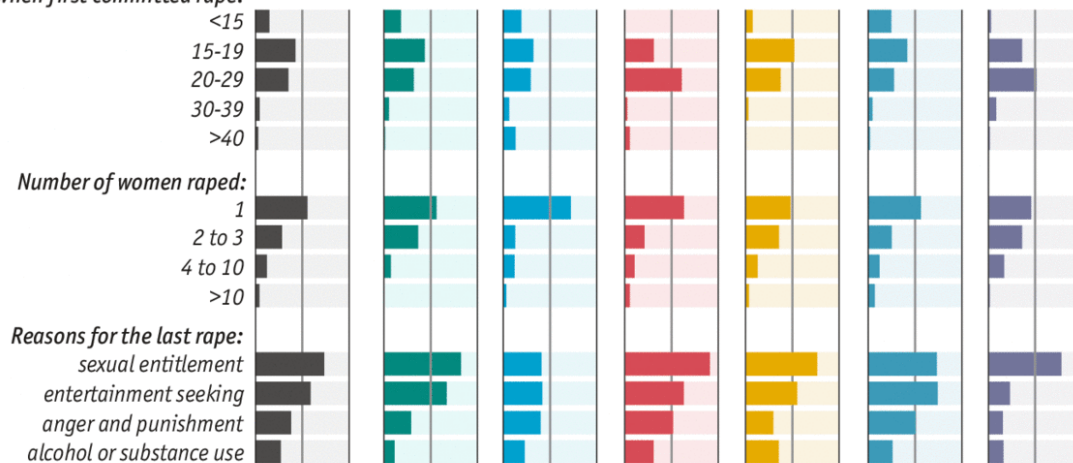
Sexual violence towards women in Asia

2012 or latest

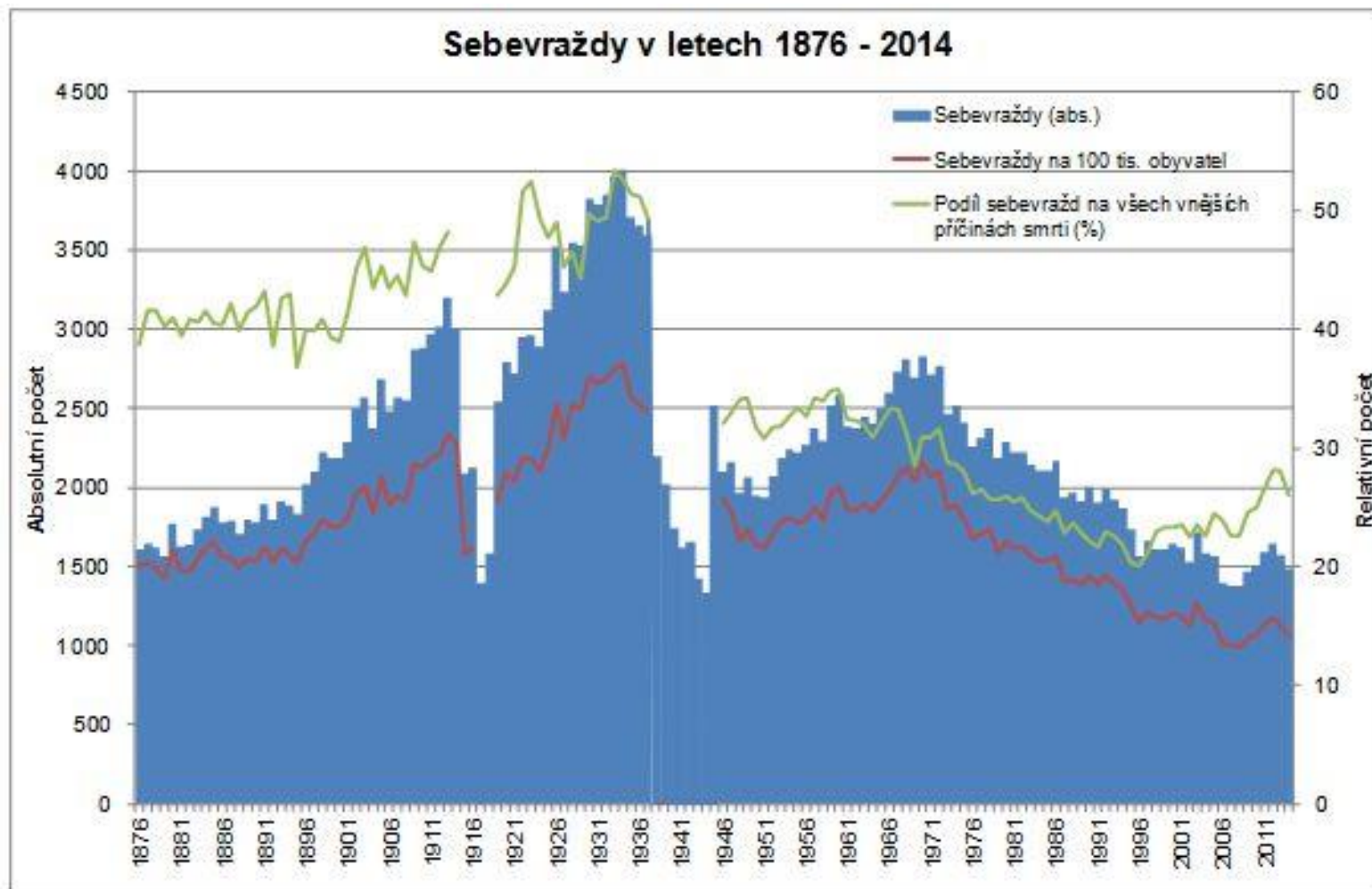
Of those men who raped a non-partner:

Age when first committed rape: 0% 50% 100%

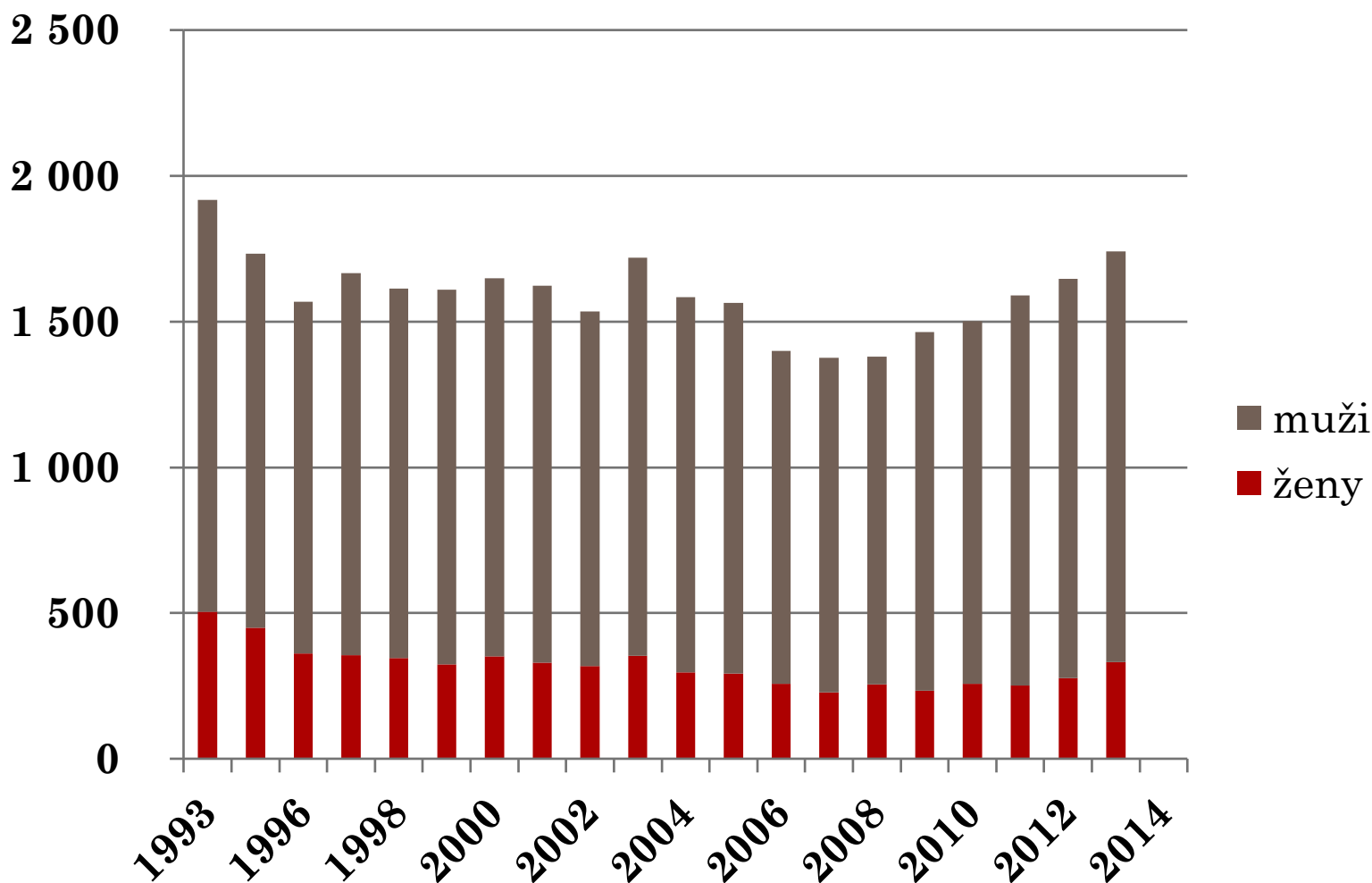

Source: "Prevalence of and factors associated with non-partner rape perpetration", by Rachel Jewkes *et al*, *the Lancet Global Health*, Sep 2013

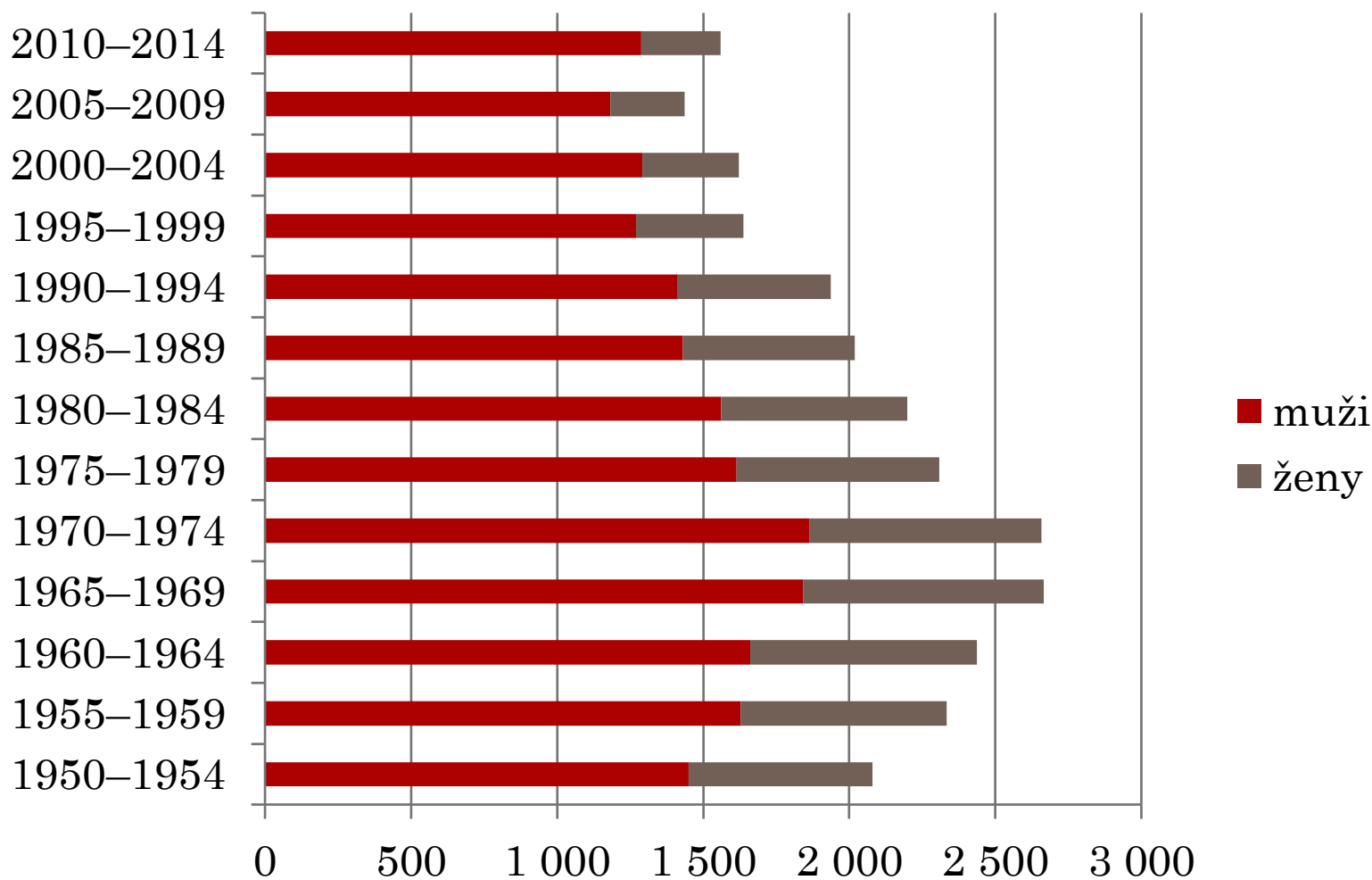
ČESKÁ REPUBLIKA

SEBEVRAŽDY V ČESKÉ REPUBLICE V LETECH 1993–2014

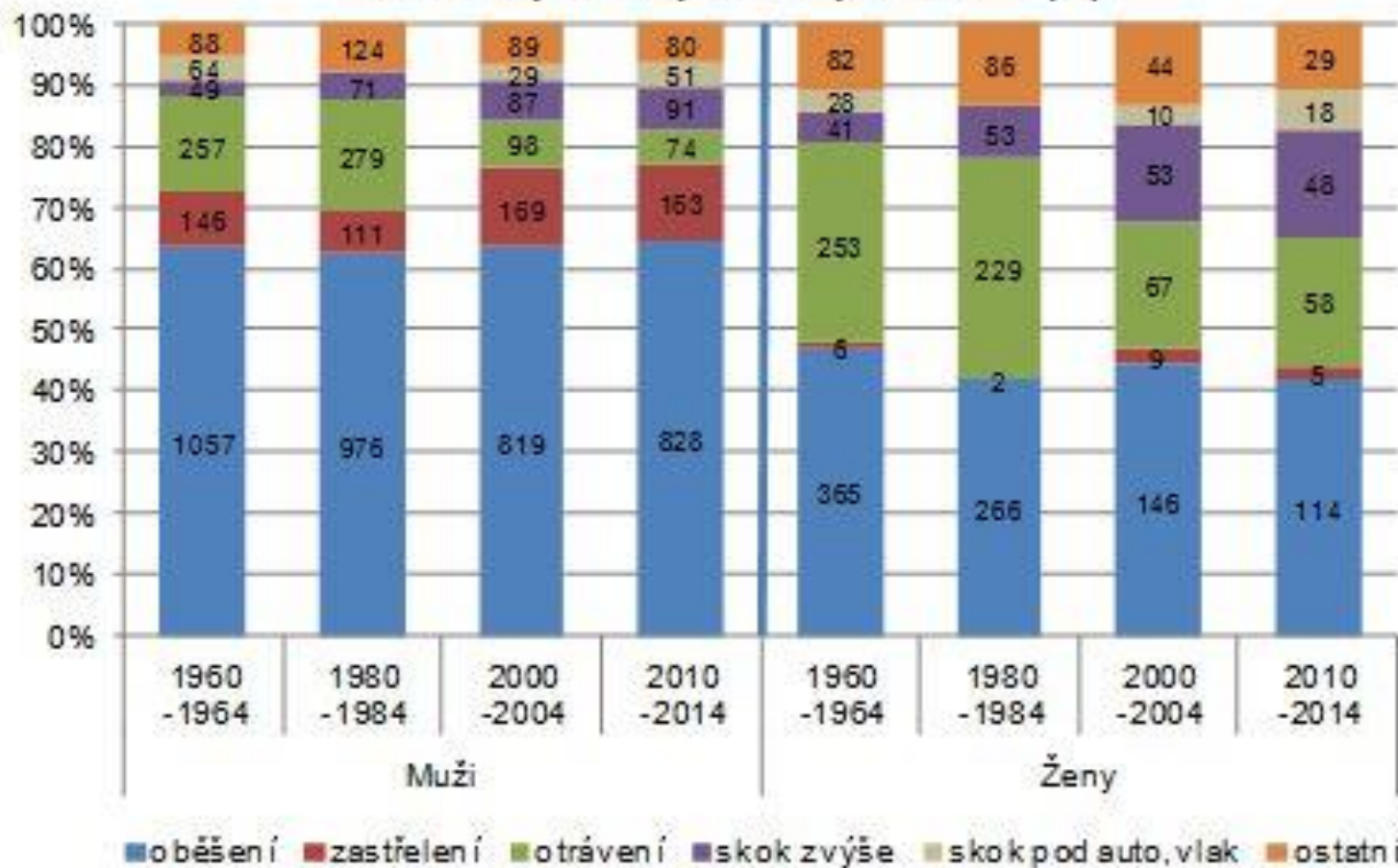
PRŮMĚRNÝ ROČNÍ POČET SEBEVRAŽD V ČR ZA PĚTILETÁ OBDOBÍ

SEBEVRAŽDY PODLE POHLAVÍ A VĚKU V LETECH 1993 A 2011

Věkové skupiny	1993			2011		
	ženy	muži	celkem	ženy	muži	celkem
15-34	81	298	379	47	293	340
35-44	70	297	367	44	237	281
45-54	89	295	384	42	263	305
55-64	67	184	251	53	293	346
65+	198	326	524	66	249	315
celkem	505	1 400	1 905	252	1 335	1 587

Průměrný roční počet sebevražd podle pohlaví a jejich struktura podle způsobu provedení (%)

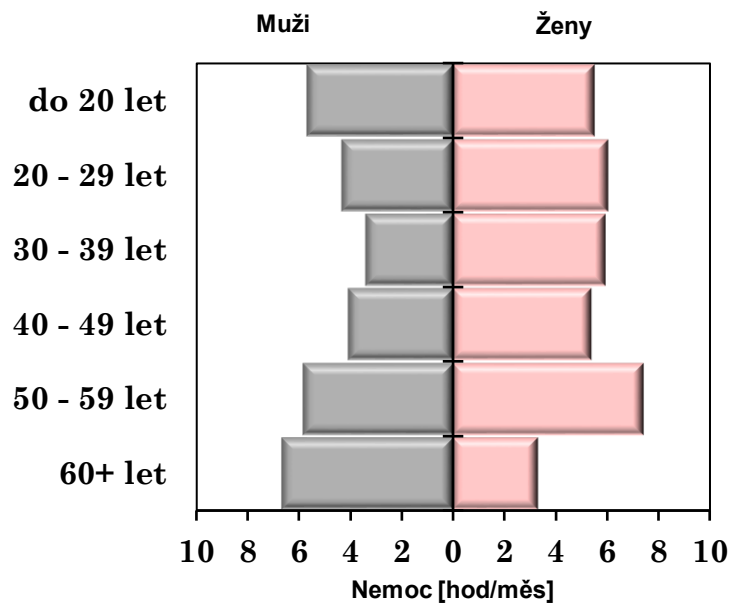

PRACOVNÍ NESCHOPNOST ZAMĚSTNANCŮ V ROCE 2011

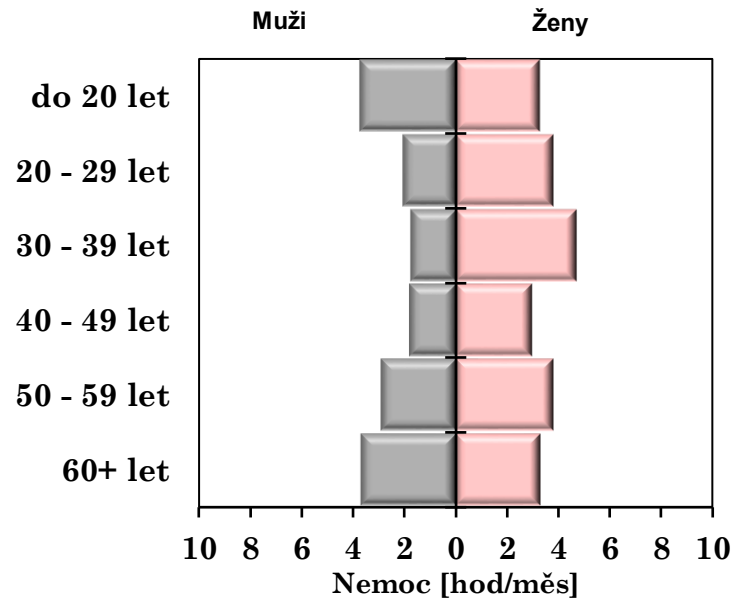
Ukazatel	1995	2000	2005	2008	2009	2010	2011
Průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschopnosti (kalendářní dny)							
ženy	24,4	28,0	32,8	39,1	45,6	44,7	44,1
muži	25,3	28,3	33,8	40,9	46,4	45,7	45,1
	23,6	27,7	31,8	37,1	43,6	43,6	43,0
Průměrné procento pracovní neschopnosti							
ženy	6,2	6,5	6,1	5,2	4,2	3,8	3,6
muži	6,9	6,9	6,7	5,9	4,7	4,1	4,0
	5,5	6,1	5,6	4,6	3,7	3,4	3,3

NEMOC PODLE POHLAVÍ A VĚKU V ROCE 2012

○ Mzdová sféra

○ Platová sféra

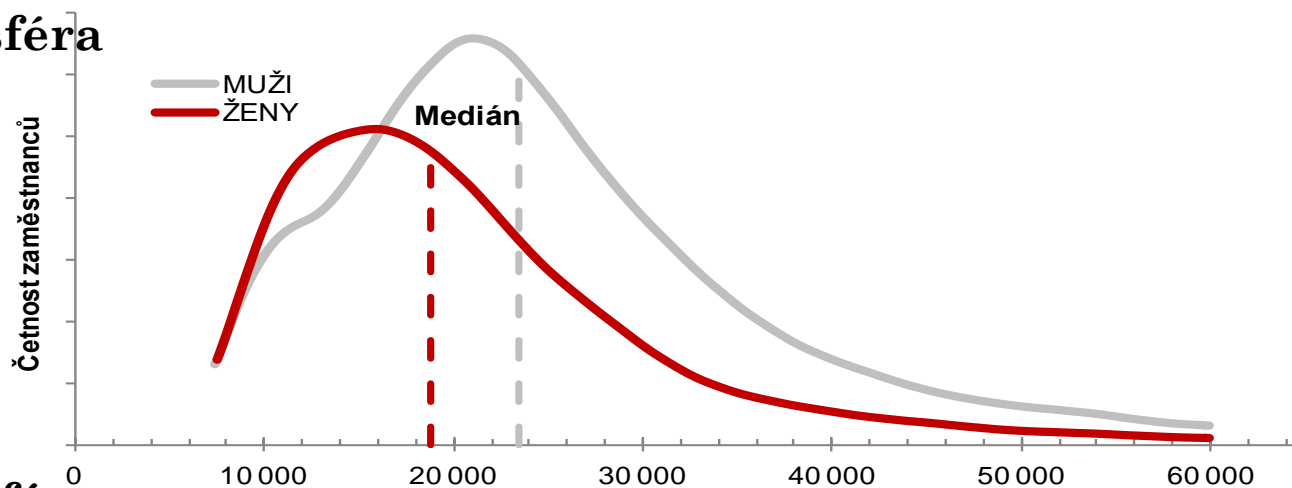

PRŮMĚRNÉ HRUBÉ MĚSÍČNÍ MZDY V TRŽIDĚNÍ PODLE HLAVNÍCH TRŽID CZ-ISCO V ROCE 2011

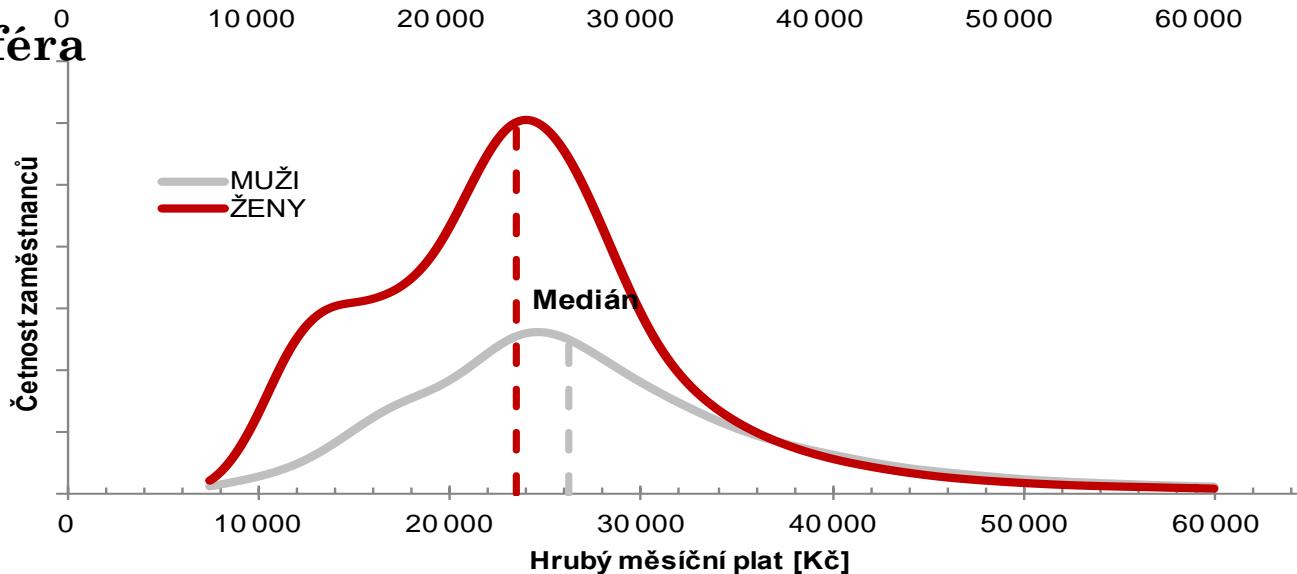
Zaměstnání		Průměrné hrubé měsíční mzdy			
		celkem	ženy	muži	ženy/ muži %
Celkem		25 645	22 389	28 234	79,3
Hlavní třída CZ-ISCO:					
0	zaměstnanci v ozbrojených silách	26 216	25 321	26 325	96,2
1	zákonodárci a řídicí pracovníci	55 158	43 040	60 561	71,1
2	specialisté	36 372	31 379	42 008	74,7
3	techničtí a odborní pracovníci	28 364	25 449	31 384	81,1
4	úředníci	22 131	20 953	25 292	82,8
5	pracovníci ve službách a prodeji	16 123	15 186	17 773	85,4
6	kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	17 174	16 022	18 152	88,3
7	řemeslníci a opraváři	21 023	16 154	21 894	73,8
8	obsluha strojů a zařízení, montéři	20 651	17 364	21 847	79,5
9	pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	14 590	13 318	16 378	81,3

DISTRIBUCE MEZD A PLATŮ V ROCE 2012

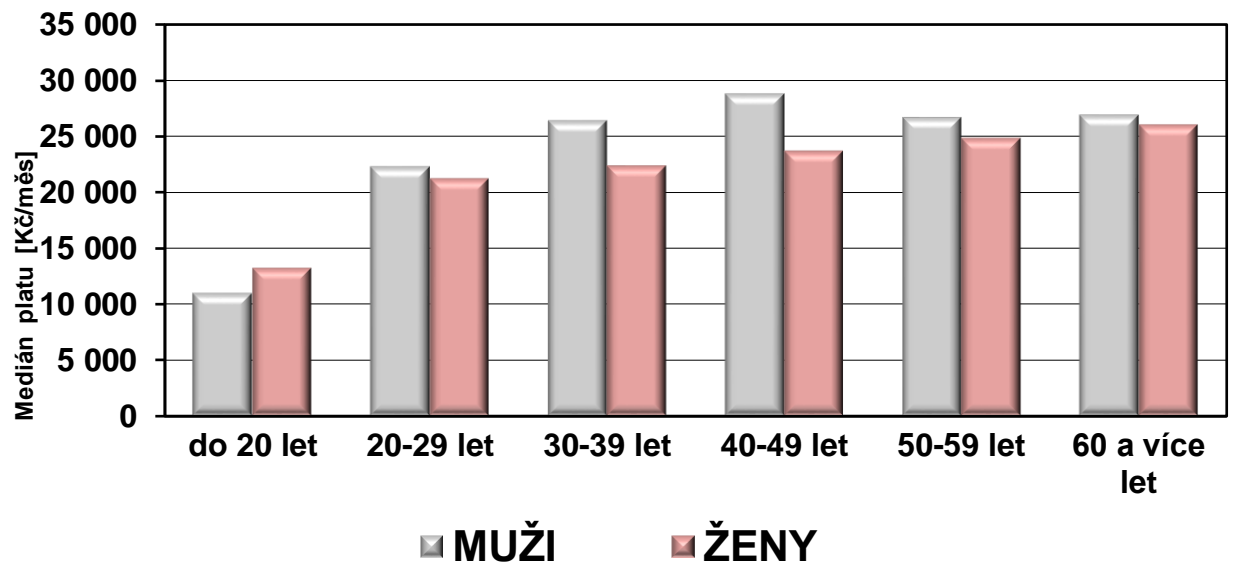
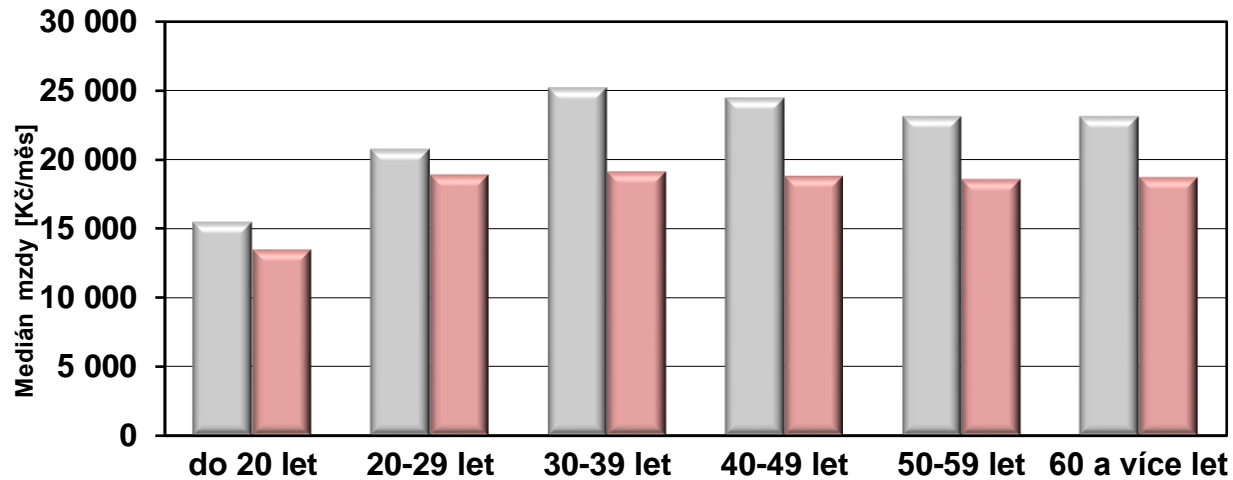
mzdová sféra

platová sféra

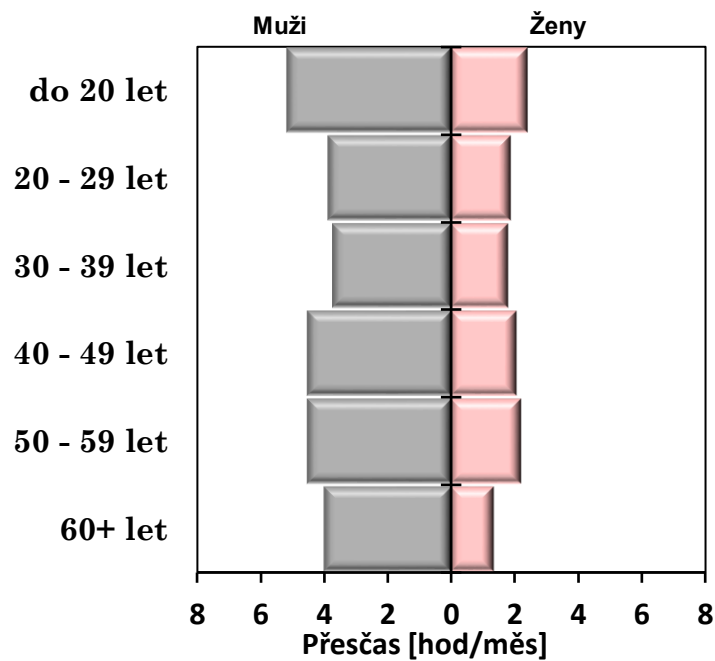

MEDIÁN HRUBÉ/HO MĚSÍČNÍ/HO MZDY PLATU PODLE POHLAVÍ A VĚKU V ROCE 2012

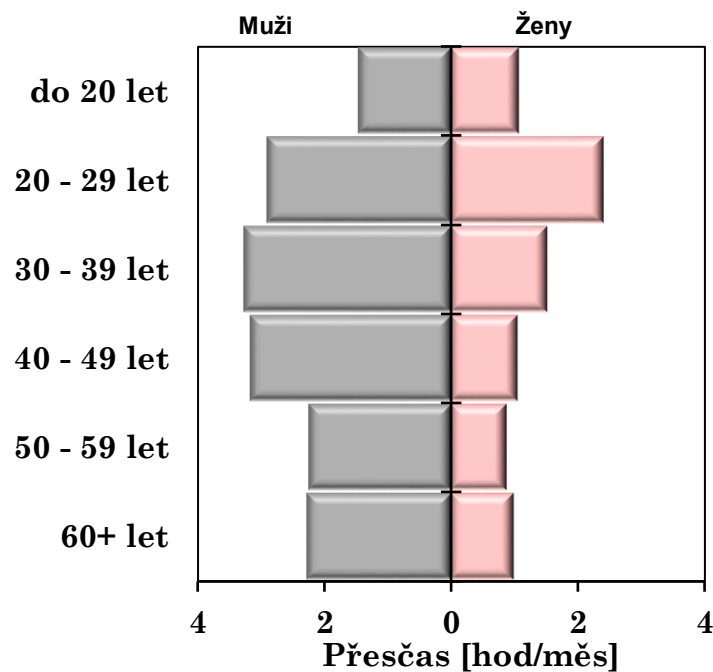

PRÁCE PŘESČAS VE MZDOVÉ/PLATOVÉ SFÉŘE V ROCE 2012

○ Mzdová sféra

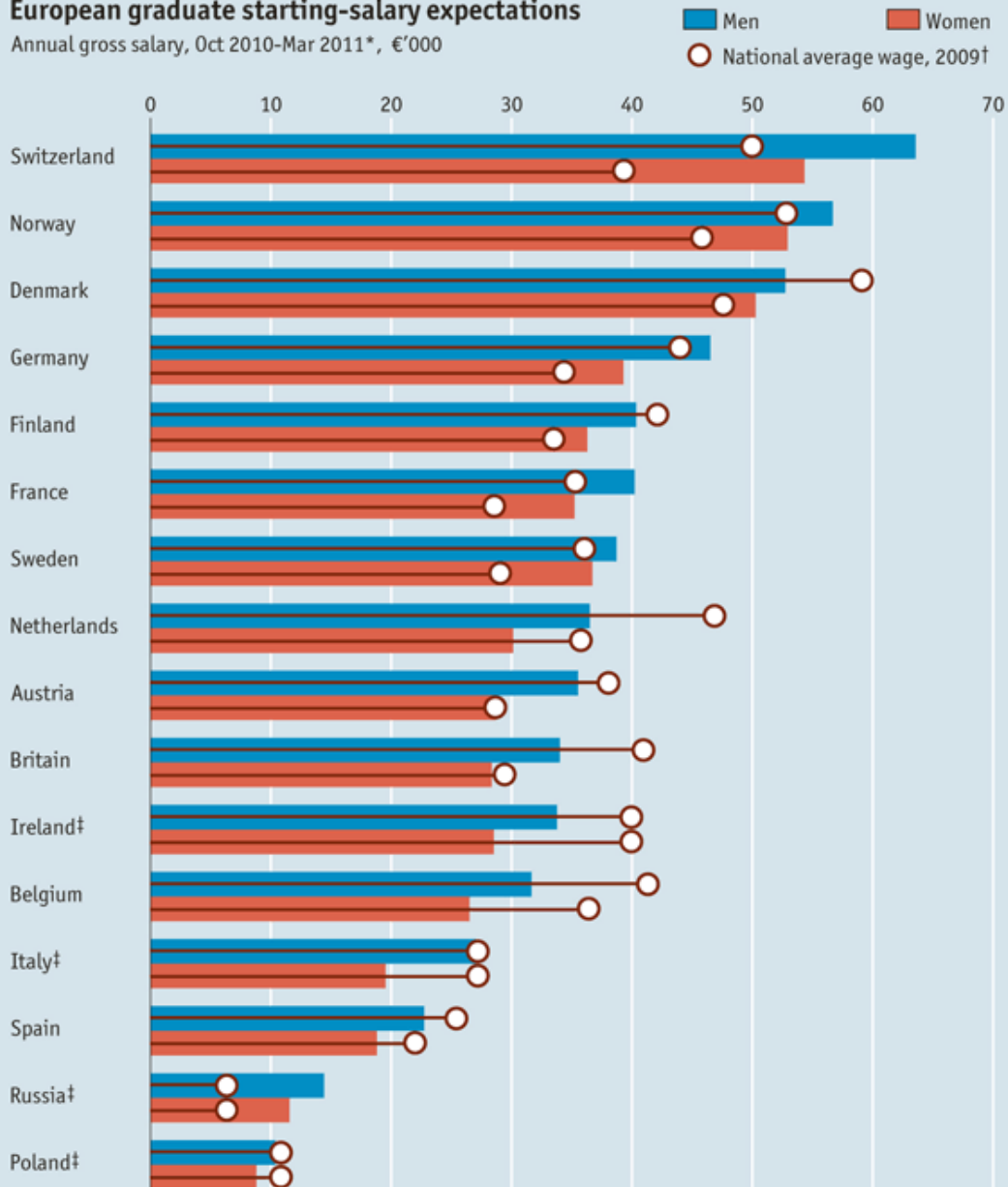

○ Platové sféra

European graduate starting-salary expectations

Annual gross salary, Oct 2010-Mar 2011*, €'000

Sources: Universum; Eurostat; OECD; national sources

*Survey conducted at over 100 universities †Or latest
‡No sex breakdown available

ROZDÍLY MEZI SPOLEČNOSTMI

Life expectancy at birth, male (years)

	2001	2011
Czech Republic	72,10	74,80
Austria	75,60	78,30
Albania	71,70	74,17
Turkey	67,03	71,16
Iran, Islamic Rep.	68,95	71,56
Afghanistan	54,15	58,84

Life expectancy at birth, female (years)

	2001	2011
Czech Republic	78,40	81,10
Austria	81,60	83,90
Albania	77,92	80,30
Turkey	74,25	78,09
Iran, Islamic Rep.	71,11	75,43
Afghanistan	56,42	61,35

ROZDÍLY MEZI SPOLEČNOSTMI

Population, female (% of total)

	1990	2010
Czech Republic	51,47	50,80
Austria	52,17	51,21
Albania	48,76	49,83
Turkey	50,67	50,89
Iran, Islamic Rep.	48,89	49,63
Afghanistan	48,68	49,29

ROZDÍLY MEZI SPOLEČNOSTMI

Fertility rate, total (births per woman)

	2001	2011
Czech Republic	1,14	1,43
Austria	1,33	1,42
Albania	2,29	1,75
Turkey	2,40	2,08
Iran, Islamic Rep.	2,08	1,91
Afghanistan	7,62	5,40

Labor force, female (% of total labor force)

	2001	2011
Czech Republic	44,32	43,33
Austria	43,86	46,04
Albania	41,72	41,40
Turkey	28,14	29,27
Iran, Islamic Rep.	16,51	18,21
Afghanistan	13,63	15,84

Democracy and inequality between the sexes

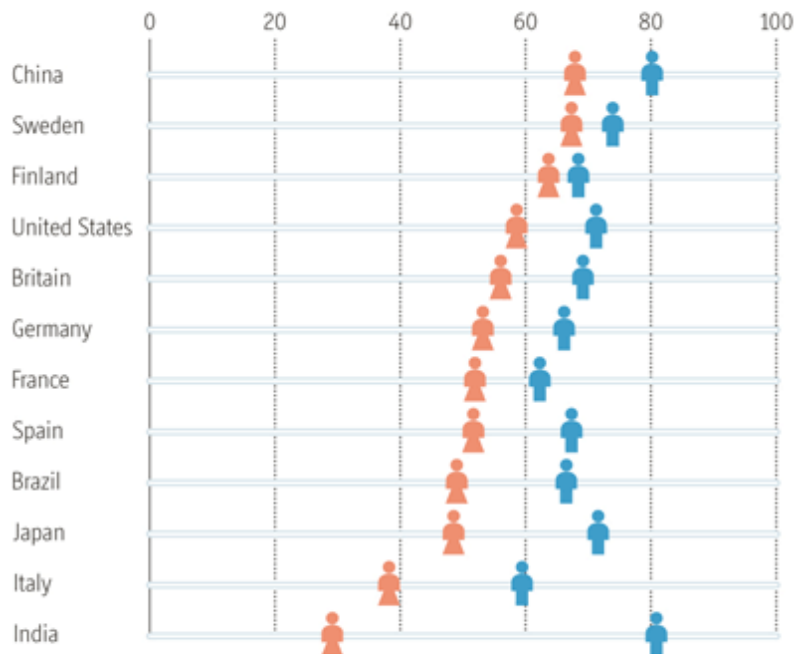
2010 or latest available year

● Middle East & north Africa
 ● Sub-Saharan Africa
 ● Asia & Oceania
 ● Americas
 ● Western Europe*
 ● Rest of Europe & former USSR

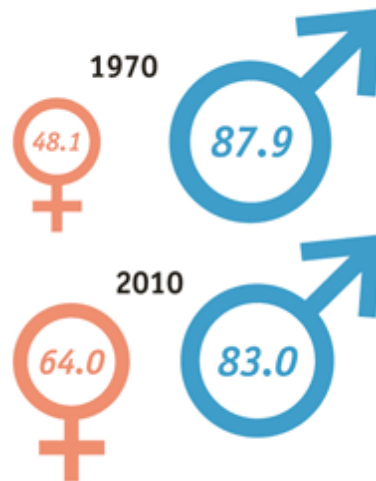

Sources: Economist Intelligence Unit; UN Human Development Report; *The Economist* *EU plus Iceland, Norway & Switzerland

Labour-force participation rate, 2010, %

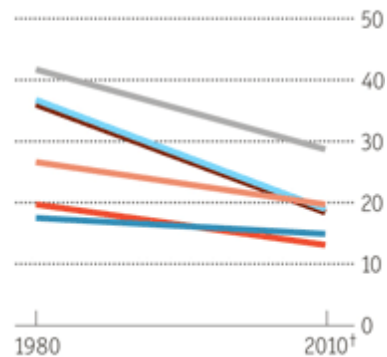

OECD average, %

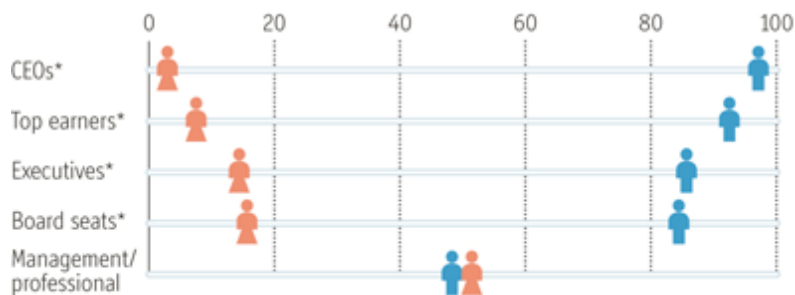

Wage gap

Difference between average earnings of full-time male and female employees
% of male earnings

Women in business, US, 2010, %

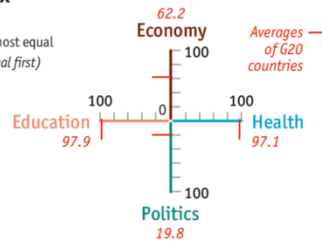
Sources: ILO; OECD; Catalyst Research

*Fortune 500 companies †Or latest available

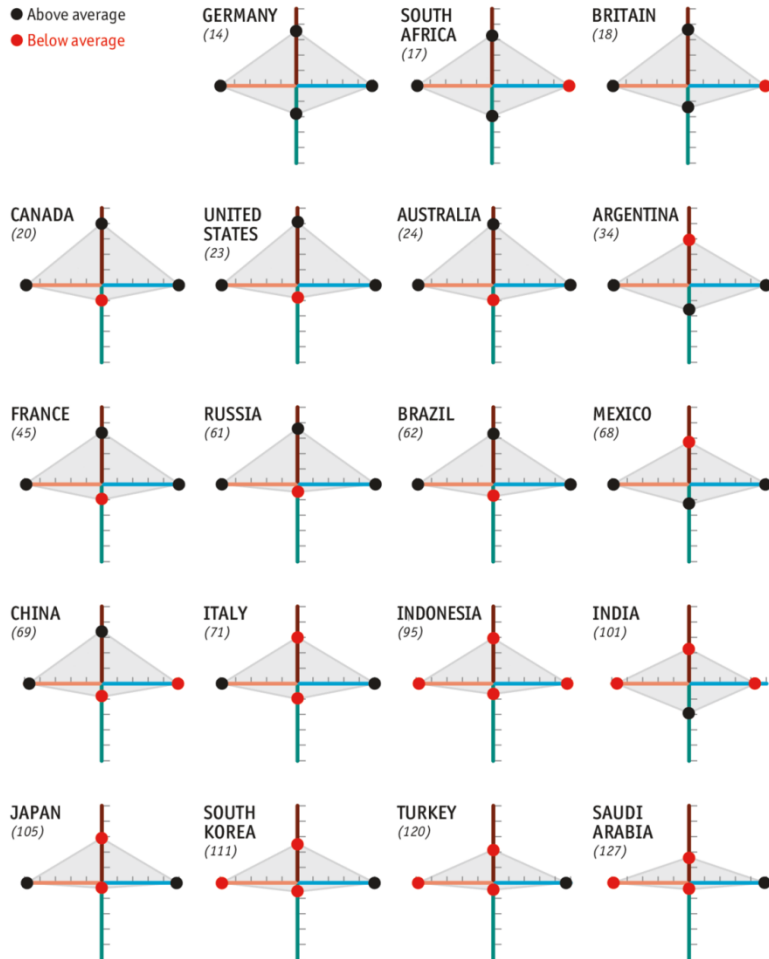
ROZDÍLY MEZI SPOLEČNOSTMI

Gender inequality index

G20* countries, 2013
 Indexed across four measures, 100=most equal
 (Ranked by overall equality¹, most equal first)

- Above average
- Below average

Source: World Economic Forum

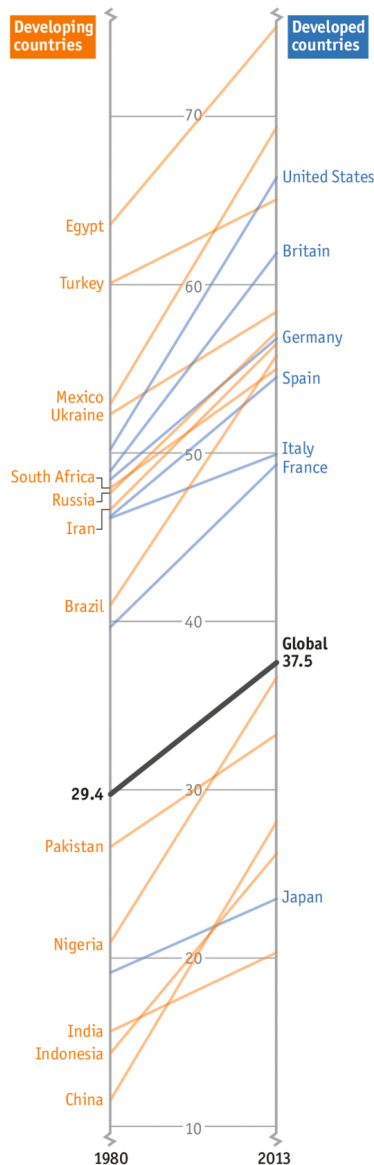
*Excludes the European Union ¹Out of 136 countries

Economist.com/graphicdetail

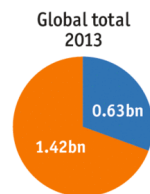
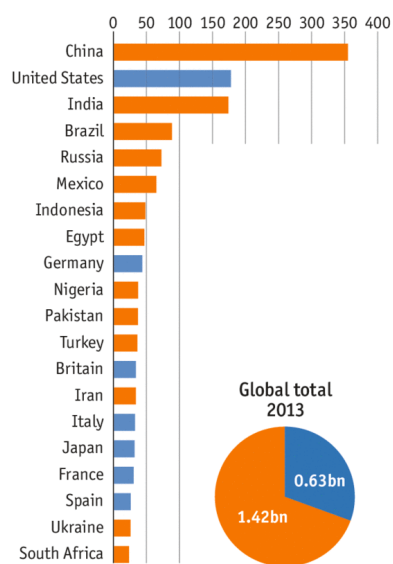
ROZDÍLY MEZI SPOLLEČNOSTMI

The overweight and obese*

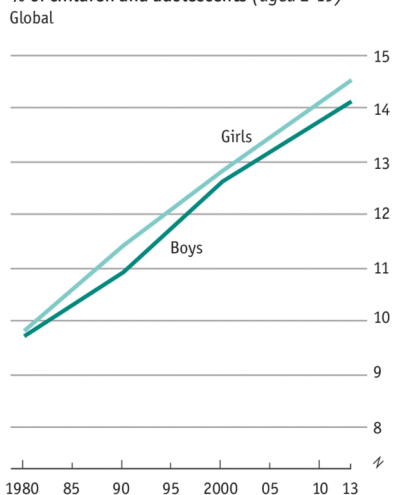
% of all adults (aged 20 and over)

Countries with largest number, m, 2013

% of children and adolescents (aged 2-19)

Source: "Global, regional, and national prevalence of overweight and obesity in children and adults during 1980–2013" by Christopher Murray et al, the Lancet

*Body-mass index 25 and over

SHRNUTÍ

1. Oblast bezpečnosti byla tradičně doménou mužů. To se však mění s profesionalizací ozbrojených sil a bezpečnostních sborů. Na významu tak nabývá gender.
2. Gender je důležitý jak u totalit, tak i u demokracií z pohledu tzv. reprezentativnosti síly státu vůči složení obyvatelstva.
3. Z pohledu chování je vždy rozdíl mezi muži a ženami, takže požadavek reprezentativnosti bývá vykoupen vyššími náklady.
4. Z hlediska fyziologických omezení lze však rozdíly mezi muži a ženami mírnit prostřednictvím opatření nahrazující práci kapitálem.

OTÁZKY A ÚKOLY

- Jste osobně pro zvyšování role žen ve schopnostech bezpečnostního systému? Pokud ano/ne, uveďte alespoň tři argumenty podle závažnosti.
- Jestliže se bude zvyšovat role žen v bezpečnostním systému, co se musí stát, aby se eliminovaly slabé stránky ženské práce? – Zvolte si jedno „mužské“ povolání a uveďte opatření, kterými lze eliminovat slabé stránky žen tak, aby toto povolání mohly vykonávat i ženy.
- Jaký je Váš postoj ke službě etnických a sexuálních menšin v ozbrojených silách a bezpečnostních sborech? – Uveďte alespoň tři argumenty založené na teoriích, datech nebo názorech odborníků podporující Vámi zaujatý postoj.
- Soudcem může být buď muž, nebo žena. Komu budete více věřit, pokud bude rozhodovat o Vaší věci a proč? Věc si zvolte a pokuste na Internetu najít informace o podobných rozhodnutích a analyzujte, jak o věci rozhodoval soudce a jak soudkyně.